प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.III. Sem.

Paper I

Orientation in Sociology Theory

दिघोत्तरी प्रश्न :

1) संरचनावादावर ए.आर.रॅडक्लीफ ब्राकनच्या दृष्टीकोणाची चर्चा करा?

2) संरचनावादावर लेव्हीस स्ट्रॉसचे विचार स्पष्ट करा.

3) प्रकार्यवादावर मॅलिनोवस्कीच्या विचारांचे परिक्षण करा.

4) रॉबर्ट के.मर्टनच्या समिक्षेची चर्चा करा.

5) रॉल्फ डऱ्हेनकार्फ द्वारा प्रतिपादीत संघर्ष सिध्दांत स्पष्ट करा.

6) संघर्षाच्या प्रकार्यावर लेवीस कोझरचा दृष्टीकोण विस्ताराने विशद करा.

7) घटितार्थ शास्त्रावर अल्फ्रेड शुट्च्या विचारांचे परिक्षण करा.

8) दैनंदिन जिवनात "स्व" च्या प्रस्तुतीकरणावर ईर्विन मॉफनच्या विचारांची चर्चा करा.

9) संरचनावादावर रॅडक्लीफ ब्राकन यांनी काय टिका केल्या आहे? स्पष्ट करा.

10) लेव्हीस स्ट्रॉसच्या संरचनावादाच्या दृष्टीकोणाचे परिक्षण करा.

11) सामाजिक व्यवस्थेच्या प्रकार्यात्मक आथा यावर पार्स्सनचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

12) डऱ्हेनडार्फ नी विशद केलेल्या संघर्ष निराकरणाच्या विविध यंत्रणेची चर्चा करा.

13) समाजातील एकात्मतेला संघर्ष कसे योगदान देते या लेवीस कोझरच्या विचारांना स्पष्ट करा.

14) समाजशास्त्रातील प्रघटनाशास्त्राच्या अल्फ्रेड शुजच्या दृष्टीकोणाची चर्चा करा.

15) दैनंदिन जिवनातील "स्व" च्या प्रस्तुतीकरणाच्या इर्विग गॉफमनच्या नाट्यशास्त्राच्या दृष्टीकोणाचे वर्णन करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.IV. Sem.

Paper I

Recent Trends in Sociology Theory

दिघोत्तरी प्रश्न :

1) सांस्कृतिक नेतृत्वावर अंतानियोग्रामशीच्या विचारांचे परिक्षण करा.

2) समिक्षा सिध्दांतावर थिओडोर ॲडोरनो चे विचार स्पष्ट करा.

3) वी रचना म्हणजे काय? डिरीऱ्डानने भाषा केंद्रीकरणाच्या संरचनेची सुचना का घेतली आहे?

4) पागलपण आणि सभ्यतेवर फुकोचे विचार स्पष्ट करा.

5) एजन्सी आणि संरचनेवर अंथोनी गिडन्सच्या दृष्टीकोणाचे वर्णन करा.

6) गिडींन्सच्या संरचनीकरणाच्या सिध्दांताच्या विरोधात मार्गारेट आरकरच्या विचारांचे समिक्षात्मक विश्लेषण करा.

7) अंतर्गत अंतर्भुत संरचना आणि युध्द क्षेत्रावर बेदयुचे विचार स्पष्ट करा.

8) ल्योर्टाड द्वारा प्रतिपादीत उत्तर आधुनिकवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

संक्षिप्त प्रश्न :

1) उत्तर वसाहतीतील भारतातील शिक्षण.

2) शिक्षणासाठी धटनात्मक तरतुदी

3) भारतात शिक्षणात राज्याचा हस्तक्षेप

4) शिक्षणाच्या खाजगीकरणाचे दोष

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.III. Sem.

Sociology of Education

दिघोत्तरी प्रश्न :

1) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचा अर्थ आणि विषयवस्तुची चर्चा करा.

2) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राच्या महत्वाचे वर्णन करा.

3) शिक्षणावरील दुर्खिमच्या प्रकार्यवादी दृष्टीकोणाचे परिक्षण करा.

4) शिक्षणाच्या संघर्ष दृष्टीकोणावर पॉल व्हिलीसच्या विचारांची चर्चा करा.

5) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राच्या नवसैध्दांतीक दृष्टीकोणाच्या रुपात सामाजिक लोकशाहीवादी दृष्टीकोणावर आपले विचार स्पष्ट करा.

6) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रावर नारीवादी दृष्टीकोणाचे समिक्षात्मक परिक्षण करा.

7) शिक्षण, सामाजिकरण आणि व्यक्तीगत अस्मिता यावर एक टिपण लिहा.

8) शिक्षण, सामाजिक गतिशिलता आणि परिवर्तन यामधील संबंध विशद करा.

9) भारतात उच्चशिक्षणात जाती आणि वर्गाच्या प्रभावावर आपले विचार सविस्तर विशद करा.

10) शिक्षणाच्या प्रकार्यवादी दृष्टीकोणावर पारसन्सचे विचार विस्ताराने विशद करा.

11) शिक्षणाच्या संघर्ष दृष्टीकोणावर बाऊलस आणि गिटीसच्या विचारांचे परिक्षण करा.

12) शिक्षणाच्या समाजशास्त्रावर सामाजिक लोकशाहीवादी दृष्टीकोणाची चर्चा करा.

13) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राच्या उत्तरआधुनिक दृष्टीकोणावर रिचर्ड एडवर्डच्या दृष्टीकोणाचे वर्णन करा.

14) शिक्षण सामाजिकरण आणि सामाजिक अस्मिता यावर एक टिपण लिहा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.III. Sem.

Paper II

Sociology of Change and Development

दिर्घोत्तरी प्रश्न :

1) सामाजिक परिवर्तनाशी संबंधित प्रगती, वृध्दी आणि विकास या संकल्पना स्पष्ट करा.

2) सामाजिक परिवर्तनाच्या संघर्ष सिध्दांताची चर्चा करा.

3) आपल्या मते आधुनिकरण म्हणजे काय? आधुनिकरणामुळे भारतात कशाप्रकारे बदल घडून येत आहे? स्पष्ट करा.

4) समकालिन भारतात सामाजिक परिवर्तनाची एक प्रक्रीया म्हणून औद्योगिकरणाचे वर्णन करा.

5) विकासाचा परावलंबी दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

6) नवकदारतावादी दृष्टीकोण म्हणजे काय? विकासावर त्याचा कसा प्रभाव पडतो चर्चा करा.

7) सामाजिक संरचना विकासात्मक आणि अडथळा चर्चा करा.

8) संपोषित विकास म्हणजे काय? त्याला कसे प्राप्त करता येईल स्पष्ट करा.

9) सामाजिक परिवर्तनाच्या प्रक्रीयेच्या रुपात उत्क्रांतीची चर्चा करा.

10) सामाजिक परिवर्तनाच्या लोकसंख्यिकआणि आर्थिक घटक स्पष्ट करा.

11) समकालिन भारतात सामाजिक प्रक्रीयेच्या रुपात संस्कृतिकरणाच्या अवधारणेचे परिक्षण करा.

12) इहवाद म्हणजे काय? भारतात इहवादाचे महत्व स्पष्ट करा.

13) अवलंबित्व दृष्टीकोण म्हणजे काय? विकसनशिल राष्ट्रांना तो का लागु होतो चर्चा करा.

14) विकासाच्या नवकदारवादी दृष्टीकोणावर टिपणी लिहा.

15) समकालिन समाजासाठी संपोषित विकासाची भुमिका आणि महत्वाची चर्चा करा.

16) विकासासाठी संस्कृती सहाय्यक आणि अडथळयाच्या रुपात

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.III. Sem.

Paper IV

Rural Society in India

दिघोत्तरी प्रश्न :

1) ग्रामीण समाजाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2) ग्रामीण, नागरी निरंतरता यावर एक टिपण लिहा.

3) कृषक, सामाजिक संरचनेचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4) ग्रामीण समाजातील जातीच्या भुमिकेचे परिक्षण करा.

5) ग्रामीण समाजातील संयुक्त कुटूंबाची वैशिष्ट्ये आणि महत्त्वाची चर्चा करा.

6) भारतातील ग्रामीण धर्माची भुमिका आणि महत्त्वाची चर्चा करा.

7) भारतातील ग्रामीण विकासाकरीता मनरेगाच्या भुमिकेवर एक टिपण लिहा.

8) भारतातील ग्रामीण विकासाकरीता सरकारी चळवळीच्या भुमिकेची चर्चा करा.

9) ग्रामीण समाज म्हणजे काय? त्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

10) भारतातील ग्रामीण संस्कृतीवर तुमचा दृष्टीकोण सविस्तर विशद करा.

11) नातेदारीची व्याख्या करा. नातेदारीच्या विविध प्रकाराची चर्चा करा.

12) ग्रामीण समाजाचे धार्मिक विश्वास आणि मुल्य यावर एक टिपण लिहा.

13) भारतातील ग्रामीण विकासाकरीता मनरेगाच्या प्रकार्याचे वर्णन करा.

14) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मिशन यावर टिपण लिहा.

15) ग्रामीण समाजाच्या स्वरुप आणि वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

16) कृषक सामाजिक संरचना म्हणजे काय? भारतातील तिच्या

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.II Sem

Paper IV

Sociology of Social Stratifaction

दिघोत्तरी प्रश्न :

1) सामाजिक स्तरीकरणाच्या व्याख्या करा आणि त्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2) सामाजिक विभेदीकरण आणि सामाजिक स्तरीकरण यातील साम्य आणि विभेद स्पष्ट करा.

3) सामाजिक स्तरीकरणाच्या दृष्टीकोणावर टॉलकॉट पारसन्सचे विचार स्पष्ट करा.

4) सामाजिक स्तरीकरणावर पीअरे बोदयुच्या दृष्टीकोणाचे परिक्षण करा.

5) समाजात वर्ग अस्मितेला निर्माण करणाऱ्या घटकाची चर्चा करा.

6) वर्ग संघर्षात योगदान प्रदान करणारे घटक स्पष्ट करा.

7) अर्पितता, अर्जितता आणि सामाजिक गतिशिलता यातील संबंध विशद करा.

8) आंतरपिढीय गतिशिलतेची कारणे स्पष्ट करा.

9) सामाजिक स्तरीकरणाच्या वर्ग स्वरुपाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

10) सामाजिक विषमता आणि जैविक विषमता यातील भेद सांगा.

11) टॉलकॉट पारसन्स यांच्या सामाजिक स्तरीकरणाच्या प्रकार्यवादी दृष्टीकोणाचे परिक्षण करा.

12) सामाजिक स्तरीकरणाच्या संघर्षवादी दृष्टीकोणावर मार्क्सच्या विचारांची चर्चा करा.

13) भांडवलवादी समाजात वर्ग अस्मितेला कोणते घटक योगदान प्रदान करतात चर्चा करा.

14) औद्योगिक समाजात सामाजिक स्तरीकरण वर्ग संघर्षाला प्रोत्साहित करते. चर्चा करा.

15) स्तरीकृत समाजातील सामाजिक गतिशिलतेच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

16) सामाजिक स्तरीकरणाच्या अटीअंतर्गत दर्जा निर्धारणाचे अर्पित व अर्जित प्रतिमान कसे योगदान करतात चर्चा करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.IV Sem

Paper IV

Rural Society in India Issues and Problems

दिघोत्तरी प्रश्न :

1) भारतात सिंचनाच्या विविध समस्येची चर्चा करा.

2) भारतात वेठबिगारीच्या समस्यांची चर्चा करा.

3) अल्प रोजगाराची व्याख्या करा? आणि भारतात त्यातुन बाहेर पडण्याच्या आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा.

4) भारतात शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा.

5) ग्रामीण शेतकऱ्यांना शेतजमिनीच्या झालेल्या हानीच्या तुलनेत त्यांना विशेष आर्थिक क्षेत्रातुन प्राप्त झालेला लाभ खुप कमी आहे. चर्चा करा.

6) भारतात ग्रामीण लोकांच्या उपजिविकेच्या समस्यांचे वर्णन करा.

7) भारतात कृषी विषयक अरिष्टांना कोणते घटक कमी करु शकतात स्पष्ट करा.

8) भारतात बाजारीकरणाच्या उदारीकरणामुळे जागतिक स्पर्धेला वाढविले आहे चर्चा करा.

संक्षिप्त प्रश्न :

1) पिकांची हानी
2) छदम बेरोजगारी
3) विस्थापण
4) जैविक शेतीची आवश्यकता

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.IV Sem

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. डॉ.आंबेडकरांच्या जातीच्या उत्पत्तीचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
2. डॉ.आंबेडकरांनी केलेले जातीचे विश्लेषण व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. डॉ.आंबेडकरांच्या मते जाती सत्ता व अधिकारांचे विषम वितरण यावरील मत स्पष्ट करा.
4. जातीच्या निर्मुलनासाठी डॉ.आंबेडकरांचे विचार.
5. डॉ.धुर्ये यांचा जातीच्या उत्पत्तीचा वांशिक सिध्दांत.
6. डॉ.धुर्ये यांचे जातीचे विश्लेषण व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
7. डॉ.श्रीनिवास यांनी स्पष्ट केलेले प्रभावी जातीचे घटक सांगा.
8. डॉ.श्रीनिवास यांचा संस्कृतीकरणाचा सिध्दांत स्पष्ट करुन संस्कृतीकरणाचे घटक सांगा.
9. संस्कृतिकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
10. भारतीय समाजातील मुल्यांवर आर.के.मुखर्जीच्या दृष्टीकोणावर एक टिपण लिहा.
11. भारतीय परंपरा आणि सामाजिक परिवर्तन यासंबंधी डॉ.डी.पी.मुखर्जीचे विचार स्पष्ट करा.
12. भारतीय समाजाच्या आधुनिकतेशी संबंधीत दुबेंच्या दृष्टीकोणाची चर्चा करा.
13. स्त्रिया आणि भारतीय समाजातील पितृसत्तेवरील ताराबाई शिंदेंच्या विचारांचे परिक्षण करा.
14. भारतात स्त्रियांच्या अधिकारांवर सावित्रीबाई फुलेंचे विचार स्पष्ट करा.
15. जोतीराव फुले यांचे स्त्रि हक्काबाबत विचार स्पष्ट करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

B.A.II Sem

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. संस्कृतिचा अर्थ सांगुन तिची वैशिष्ट्ये लिहा.
2. संस्कृतिची व्याख्या करुन संस्कृतीचे घटकतत्व विशद करा.
3. संस्कृती म्हणजे काय ते सांगून संस्कृतिची प्रकार्ये लिहा.
4. संस्कृतिचा अर्थ लिहून तिचे प्रकार स्पष्ट करा.
5. सामाजिक अनुचलन म्हणजे काय? सामाजिक अनुचलनाची कारणे विशद करा.
6. सामाजिक विचलनाचा अर्थ स्पष्ट करुन सामाजिक विचलनाची कारणे विशद करा.
7. विपथगामी वर्तनाचा अर्थ स्पष्ट करुन विपथगामी वर्तनाची प्रकार्यात्मक बाजु स्पष्ट करा.
8. विपथगामी वर्तनाच्या संदर्भात प्रमाणशुन्यतेची संकल्पना स्पष्ट करा.
9. सामाजिक स्तरीकरण म्हणजे काय? सामाजिक स्तरीकरणाची प्रकार्य व अपकार्ये लिहा?
10. सामाजिक स्तरीकरणाची व्याख्या करा. सामाजिक स्तरीकरणाच्या प्रक्रीयेत सामाजिक गतिशिलतेचे स्वरुप व महत्व विशद करा.
11. सामाजिक गतिशिलतेचा अर्थ व स्वरुप लिहून प्रकारांची चर्चा करा.
12. सामाजिक स्तरीकरणाचे प्रकार विशद करा.
13. सामाजिक स्तरीकरणाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये लिहा.
14. सामाजिक स्तरीकरणाचा वर्ग व्यवस्था हा प्रकार स्पष्ट करा.
15. समाजशास्त्रातील संघर्ष दृष्टीकोणावर तुमचे विचार स्पष्ट करा.
16. समाजशास्त्रात संरचनात्मक प्रकार्यवादावर आपल्या विचारांचे वर्णन करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

B.A.VI Sem

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. "शिक्षण" या संज्ञेचा अर्थ स्पष्ट करुन वसाहतपूर्वकालीन भारतीय शिक्षणाची ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
2. वसाहतकालीन भारतीय शिक्षणाचा आढावा घ्या.
3. आधुनिक भारतातील म्हणजे स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील शिक्षणाचे स्वरुप स्पष्ट करा.
4. विस्थापनाचा अर्थ लिहा. विस्थापनाचे परिणाम आणि विस्थापितांचे पुर्नवसन करण्यासंबंधीचे उपाय लिहा.
5. परिस्थितीकीय ऱ्हासाचा अर्थ लिहुन त्याची कारणे विशद करा.
6. पर्यावरणात्मक प्रदुषणाचा अर्थ स्पष्ट करुन त्याच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
7. वायूप्रदुषण व भूमी प्रदुषणाचा अर्थ लिहून त्याची कारणे, परिणाम आणि त्यावरील नियंत्रणात्मक उपाय स्पष्ट करा.
8. भारतीय शिक्षणातील लिंगभेदभावाची समस्या विशद करा.
9. भारतीय समाजाच्या संदर्भात स्त्रियांच्या शिक्षणातील अडसर स्पष्ट करा.

लघुत्तरी प्रश्न

1. वैदिक शिक्षण
2. बौध्द शिक्षण
3. मुस्लिम शिक्षण
4. मेकॉलेचे पत्रक
5. शिक्षणाचे राजकीयीकरण
6. डॉ.राधाकृष्णन आयोग
7. मुदलीयार आयोग
8. भारतीय शिक्षण आयोग
9. भुमी प्रदुषणाची कारणे व परिणाम
10. ध्वनी प्रदूषण
11. विस्थापनाचे परिणाम

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

B.A.V Sem

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. जातीविषमतेचा अर्थ स्पष्ट करुन त्याचे परिणाम विशद करा.
2. जाती विषमता नष्ट करण्याचे उपाय सुचवा.
3. अनुसूचित जातींच्या संरक्षणासाठीच्या घटनात्मक तरतुदी विशद करा. अनुसूचित जातींच्या कल्याणासाठी शासकीय उपायांचे वर्णन करा.
4. अस्पृश्यता व अनुसूचित जाती या संज्ञांचे अर्थ स्पष्ट करुन अनुसूचित जातींच्या प्रमुख समस्या विशद करा.
5. मागासवर्गीय जाती या संज्ञेचा अर्थ लिहा. मागासवर्गीय जातीच्या समस्या स्पष्ट करुन त्यावरचे उपाय लिहा.
6. भारतातील जातीव्यवस्थेचे वर्तमानकालीन स्वरुप स्पष्ट करा.
7. भारतीय समाजातील जाती व्यवस्थेत बदल घडवून आणणारे घटक स्पष्ट करा.
8. पिढीअंतर्गत आणि आंतरपिढी संघर्षाचा अर्थ व तो निर्माण होण्याची कारणे लिहून तो दूर करण्यासाठीचे उपाय सुचवा.
9. हुंड्याची व्याख्या करा. हुंड्याची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
10. घटस्फोटाशी संबंधित प्रकरणांच्या निपटाऱ्यात कुटूंब न्यायालयाची भुमिका स्पष्ट करा.
11. घटस्फोटाचा अर्थ स्पष्ट करुन घटस्फोटाची कारणे व परिणाम विशद करा.
12. भारतीय स्त्रियांचा दर्जा आणि भुमिकांचे वर्तमानकाळातील स्वरुप स्पष्ट करा. कुटूंबात स्त्रियांचा दर्जा व भुमिका यात सुधारणा करण्याचे उपाय सुचवा.
13. घरगुती हिंचाराची व्याख्या करा. घरगुती हिंसा कमी करण्याचे उपाय लिहा.
14. घरगुती हिंसेचा अर्थ व स्वरुप स्पष्ट करा. घरगुती हिंसाचाराची कारणे लिहा.
15. वृध्दावस्था म्हणजे काय? भारतात वृध्दांच्या समस्येसाठी जबाबदार असणारी कारणे स्पष्ट करा.
16. वयस्कतेच्या संकल्पनेची व्याख्या करा. वयस्क लोकांच्या विविध समस्यांची चर्चा करा.
17. सामाजिक सुरक्षिततेचा अर्थ स्पष्ट करुन वृध्दांच्या समस्या कमी करण्यासाठीचे उपाय लिहा.
18. आदिवासी कल्याण कार्यक्रमांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
19. आदिवासी कल्याण कार्यक्रमातील शासनाच्या भुमिकेचे टिकात्मक परिक्षण करा.
20. आदिवासी संरक्षणवाढीच्या घटनात्मक तरतुदी लिहा.
21. आदिवासींचे शिक्षणविषयक प्रश्न विशद करा.
22. भारतातील आदिवासी जमातींच्या विभिन्न व्यवसायांचे वर्णन करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

B.A.I Sem

Paper III

Sociology of Social Movements

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. सामाजिक चळवळ म्हणजे काय? सुधारणावादी चळवळीच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
2. सामाजिक चळवळीच्या संरचना तणाव सिध्दांत स्पष्ट करा.
3. नारीवादी चळवळीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
4. सामाजिक चळवळीतील प्रमुख मुद्द्यांच्या स्वरुपात सामाजिक आर्थिक व राजकीय हितसंबंधाचे वर्णन करा.
5. भारतातील सामाजिक चळवळी नेतृत्वाच्या भुमिकेचे परिक्षण करा.
6. भारतात सामाजिक चळवळी व सामाजिक असंतोषावर विचारधारेच्या प्रभावाची चर्चा करा.
7. समाकालीन काळातील सामाजिक चळवळी जनसंवाद माध्यमे लक्षणिय भुमिका वाढवितात चर्चा करा.
8. समकालीन काळात सामाजिक चळवळीच्या माध्यमातून लोकशाहीला मजबूती प्रदान होत आहे. मत व्यक्त करा.
9. सामाजिक चळवळ म्हणजे काय? सुधारणा आणि पुर्नरात्थानवादी चळवळीची चर्चा करा.
10. सामाजिक चळवळीचा सापेक्षता वंचितता सिध्दांत स्पष्ट करा.
11. सामाजिक चळवळीच्या जाती, वर्ग आणि लिंगभाव या आधाराचे परिक्षण करा.
12. सामाजिक चळवळीच्या सांस्कृतिक आणि अस्मिततेच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.
13. भारतातील विविध सामाजिक चळवळीच्या नेतृत्वाद्वारे निभाविल्या जाणाऱ्या भूमिकांची चर्चा करा.
14. भारतातील सामाजिक चळवळीला मार्गदर्शन करणाऱ्या कोणत्या विचारधारा कार्यान्वित केल्या जाता परिक्षण करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.I Sem

Paper IV

Social Problems in Contemteory India

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. समाजातील सामाजिक समस्येसाठी सामाजिक संरचना कशी जबाबदार असते स्पष्ट करा.
2. वंचितता शोषण आणि असमानता सामाजिक समस्यांना कशी निर्माण करते चर्चा करा.
3. अंतरवृत्तता धोरणाची व्याख्या करा. भारतात मागास जातीच्या सामाजिक समस्यांना कमी करणाऱ्या यंत्रणांची चर्चा करा.
4. भारतात लिंगभाव असमानता ही पुरुषसत्ताक संरचनेचा प्रत्यक्ष परिणाम आहे चर्चा करा.
5. समाजात अती लोसंख्येमुळे कोणत्या समस्या निर्माण होतात स्पष्ट करा.
6. तुमच्या मते विकास प्रेरित विस्थापण म्हणजे काय? विस्थापणाशी संबंधित समस्या स्पष्ट करा.
7. कार्पोरेट राजकारण आणि असंटित गुन्हेगारी या संकल्पनेचे परिक्षण करा आणि त्याच्या उत्तराचा शोध घ्या.
8. धार्मिक मुलतत्ववाद म्हणजे काय? त्याची कारणे व उत्तराची चर्चा करा.
9. प्रमाणशुन्यता सामाजिक समस्यांना कशी निर्माण करते चर्चा करा.
10. निर्धनतेच्या उत्पादनाच्या रुपात शेषण आणि असमानतेचे वर्णन करा.
11. शिक्षणातील आरक्षणावर एक टिपण लिहा.
12. पुरुषसत्ताक संरचना भारतात लिंगभावात्मक असमानतेला कसे प्रोत्साहीत करते चर्चा करा.
13. लोकसंख्यावृध्दीमुळे निर्माण झालेल्या विविध नागरी समस्यांची चर्चा करा.
14. पर्यावरणीय प्रश्नामुळे निर्माण झालेल्या सामाजिक समस्यांसाठी उपाय सूचवा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.I Sem

Paper I

Classical Sociology Thinking

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. समाजशास्त्रीय सिध्दांताच्या विकासात आर्थिक आणि राजकीय बलांची भूमिका स्पष्ट करा.
2. समाजशास्त्रीय सिध्दांताच्या विकासात तत्वज्ञानात्मक आणि बौध्दीक बलांचे परिक्षण करा.
3. प्रत्यक्षवाद म्हणजे काय? समाजाच्या विज्ञानाच्या स्वरुपात समाजशास्त्रात त्याची भूमिका स्पष्ट करा.
4. समाजाच्या विकासातील तीन चरणाचे नियम स्पष्ट करा.
5. सामाजिक उत्क्रांतीवर हर्बट स्पेन्सरचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.
6. सैनिक समाज आणि औद्योगिक समाजातील विभेद विशद करा.
7. समाजातील श्रमविभाजनावर दुर्खिमच्या दृष्टीकोणाचे परिक्षण करा.
8. दुर्खिम द्वारा प्रतिपादीत आत्महत्येची कारणे आणि प्रकार स्पष्ट करा.
9. समाजातील सिध्दांताच्या उदय आणि विकासाचा औद्योगिक क्रांती आणि पुढे कसे नेते चर्चा करा.
10. समाजशास्त्रीय सिध्दांताच्या विकासात प्रबोधन आणि पुरानुमतवादी तत्वज्ञानाची भुमिका स्पष्ट करा.
11. ऑगस्त काँतनी प्रतिपादन केलेल्या प्रत्यक्षवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
12. समाजाच्या उत्क्रांतीत्मक विकासातील तीन अवस्थांचा काँतचा नियम स्पष्ट करा.
13. स्पेन्सरची सैनिकी आणि औद्योगिक समाजाची संकल्पना स्पष्ट करा.
14. समाजात श्रमविभाजनाद्वारे आलेल्या परिवर्तनाचे वर्णन करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.I Sem

Paper II

Quantitative Method in Social Research

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. सामाजिक संशोधन म्हणजे काय? सामाजिक संशोधनात संशोधन पुनरालोकन आणि संशोधन अंतरांच्या भुमिकेचे परिक्षण करा.
2. सामाजिक संशोधनात संदर्भ आणि उध्दरणच्या APA आणि MLA प्रतिमानांची तपशिला चर्चा करा.
3. संख्यात्मक सामाजिक संशोधनात उद्दिष्टांचे सुत्रिकरण कशाप्रकारे केले जाते चर्चा करा.
4. सामाजिक संशोधनातील अन्वेषणात्मक आणि वर्णनात्मक संशोधन आराखड्यांचे वर्णन करा.
5. मुक्त आणि बंद प्रश्नांच्या गुण आणि अवगुणांवर बल देऊन त्यातील अंतर विशद करा.
6. संख्यात्मक सामाजिक संशोधनात तथ्य संकलनाच्या एकापध्दतीच्या रुपात आशय विश्लेषणाच्या भुमिकेचे परिक्षण करा.
7. आपल्या मते SPSS म्हणजे काय? संख्यात्मक सामाजिक संशोधनात त्याच्या महत्वाची चर्चा करा.
8. सामाजिक संशोधनाच्या संख्यात्मक तत्थ्यांच्या निर्वाचनाच्या प्रक्रीयेतील विविध मुद्द्यांची चर्चा करा.
9. संशोधनाच्या व्याख्या करा आणि संशोधनातील संशोधन नैतिकतेची चर्चा करा.
10. सामाजिक संशोधनात समस्या सुत्रणातील विविध पदे स्पष्ट करा.
11. उपसंकल्पनेची व्याख्या करा. आणि संख्यात्मक संशोधनात त्याच्या महत्वाची चर्चा करा.
12. संख्यात्मक सामाजिक संशोधनातील संभाव्यता नमुना निवड पध्दतीच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.
13. संख्यात्मक संशोधनात तत्थ्य संकलनाच्या एका महत्त्वाच्या पध्दतीच्या रुपात प्रश्नावलीची चर्चा करा.
14. संख्यात्मक संशोधनात सरचित मुलाखतीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.II Sem

Paper I

Classical Theoretical Foundation

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. द्वंद्वात्मक भौतिकवादावर मार्क्सचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
2. कार्ल मार्क्सच्या दृष्टीकोणातून सामाजिक परिवर्तनाच्या सिध्दांताची चर्चा करा.
3. नौकरशाहीचे प्रकार्य आणि अपकार्य स्पष्ट करा.
4. सामाजिक क्रियेची व्याख्या करा आणि मॅक्स वेबर द्वारा प्रतिपादीत विभिन्न सामाजिक क्रियांच्या प्रकारांना स्पष्ट करा.
5. तार्कीक आणि अतार्कीक क्रियांवर पॅरोटोचे विचार स्पष्ट करा.
6. अभिजनांच्या अभिसरणावर पॅरोटोच्या विचारांचे वर्णन करा.
7. व्यक्तिनिष्ठ संस्कृतिच्या अवधारणेस उदाहरणासहीत चर्चा करा.
8. जॉर्ज सिमेल द्वारा स्पष्ट केल्याप्रमाणे वस्तुनिष्ठ संस्कृतीच्या वैशिष्ट्यांचे परिक्षण करा.
9. भांडवलवादी समाजातील वर्ग संघर्ष सामाजिक परिवर्तन कसे आणते चर्चा करा.
10. भांडवलवादी समाजात अतिरिक्त मुल्य आणि शोषण यावर मार्क्सचे विचार सविस्तर स्पष्ट करा.
11. अधिसत्तेचा विविध प्रकारावर वेबरच्या विचारांची चर्चा करा.
12. अधिकारशाही म्हणजे काय? त्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
13. अभिजनांच्या अभिसरणावर भर देऊन समाजातील अभिजणांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
14. व्यक्ती आणि समाजावर सिमेलच्या विचारांचे परिक्षण करा.
15. सामाजिक आंतरक्रीयेची व्याख्या करा आणि त्याच्या

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.II Sem

Paper II

Quantitative Methods in Social Research

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. गुणात्मक संशोधनाची व्याख्या करा. गुणात्मक संशोधनातील नैतिकतेची चर्चा करा.
2. तुमच्या संशोधनात कोणते संभाव्य संशोधन प्रश्न उपस्थित करु शकतात चर्चा करा.
3. गुणात्मक संशोधनात संशोधन आराखड्याच्या बांधणीच्या निर्मितीचे विश्लेषण करा.
4. गुणात्मक संशोधनात व्यक्ती अध्ययनात एक सविस्तर टिपण लिहा.
5. गुणात्मक संशोधनात स्विकृत केलेल्या उद्दिष्ट्यपूर्ण नमुना निवडीवर आपल्या विचारांची चर्चा करा.
6. मुलाखतीची व्याख्या करा. गुणात्मक संशोधनात लक्ष केंद्रीत मुलाखतीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
7. गुणात्मक संशोधनात तत्थ्य विश्लेषण आणि निर्वाचनाच्या एका पद्धतीच्या रुपात प्रलेखनावर तुमची मते विशद करा.
8. सामाजिक संशोधनात गुणात्मक तत्थ्यांचे निर्वचन करतांना लक्षात घेतल्या जाणाऱ्या मुल्यांची चर्चा करा.
9. समाजशास्त्रातील संख्यात्मक आणि गुणात्मक संशोधनातील फरक विशद करा.
10. गुणात्मक संशोधनातील नैतिकतेची चर्चा करा.
11. गुणात्मक संशोधनातील संशोधन आराखड्याच्या विविध घटकांची चर्चा करा.
12. गुणात्मक संशोधनाच्या पैलुच्या स्वरुपात तुलनात्मक अध्ययनावर एक टिपण लिहा.
13. गुणात्मक संशोधनातील अर्धप्रमाणीकृत मुलाखतीचे स्वरुप व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
14. गुणात्मक संशोधनातील भागात्मक मुलाखतीच्या स्वरुप व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
15. गुणात्मक संशोधनातील तत्थ्ये विश्लेषण व निर्वचनाच्या पध्दतीच्या स्वरुपात आशय विश्लेषणाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

M.A.II Sem

Paper III

Social Movements in India

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. भारतातील सामाजिक चळवळीची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
2. भारतातील सामाजिक चळवळीला जाती आणि वर्ग कसे प्रभावित करतात चर्चा करा.
3. भारतातील कृषक चळवळीचा इतिहास आणि उदयाचे परिक्षण करा.
4. भारतातील स्त्रियांच्या सशक्तीकरणात स्त्रि चळवळीची भूमिका स्पष्ट् करा.
5. भारतातील दलित आणि न्यू जातीय चळवळीचे तपशिलात वर्णन करा.
6. भारतातील पर्यावरणाच्या संरक्षणात आदिवासी चळवळीची भूमिका स्पष्ट करा.
7. भारतातील राज्य आणि सामाजिक चळवळीवर एक टिपण लिहा.
8. भारतातील सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तन यामधील संबंध विशद करा.
9. सामाजिक चळवळ म्हणजे काय? भारतात त्याचा इतिहास आणि उदयय विशद करा.
10. भारतातील सामाजिक चळवळी वर्गाच्या भुमिकेचे परिक्षण करा.
11. भारतात कृषक चळवळीवर तुमची मते सविस्तर विशद करा.
12. भारतातील महिला चळवळीचे परिणामांचे वर्णन करा.
13. तुमच्या मते न्यु जाती चळवळ म्हणजे काय? भारतात न्युजातीय चळवळीची कारणे स्पष्ट करा.
14. पर्यावरणीय चळवळीची व्याख्या करा. भारतात पर्यावरणीय चळवळीला निर्माण करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

प्रश्नसंच

समाजशास्त्र विभाग

B.A.I Sem

दिघोत्तरी प्रश्न :

1. समाजशास्त्राचा अर्थ स्पष्ट करुन समाजशास्त्राची व्याप्ती विशद करा.
2. समाजशास्त्राची व्याख्या करा आणि समाजशास्त्राचे राज्यशास्त्र व अर्थशास्त्राशी असलेले संबंध स्पष्ट करा.
3. "समाजशास्त्र हे मानवतावादी अभिमुखता असणारे विज्ञान आहे" चर्चा करा.
4. समाजशास्त्राचे स्वरुप स्पष्ट करा. (वैज्ञानिक स्वरुप)
5. समाजशास्त्राचे इतिहास आणि मानवशास्त्राची असलेले संबंध स्पष्ट करा.
6. एक शास्त्र म्हणून समाजशास्त्राची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.
7. समाजशास्त्रीय अभ्यासाची एक पध्दत या दृष्टीने सरचनात्मक-प्रकार्यवादी दृष्टीकोणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
8. समाजशास्त्रीय अभ्यासाची दुसरी पध्दती या दृष्टीने संघर्षवादी दृष्टिकोणाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
9. समाजाची व्याख्या करुन समाजाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
10. समुदाय म्हणजे काय? समुदायाची मुलभूत तत्वे स्पष्ट करा.
11. प्राथमिक गटाचा अर्थ लिहा आणि प्राथमिक गटाची लक्षणे व महत्त्व विशद करा.
12. दुय्यम गटाचा अर्‌थ लिहा आणि दुय्यम गटाची लक्षणे व महत्त्व विशद करा.
13. प्राथमिक गट आणि दुय्यम गट या दोहोंमधील फरक स्पष्ट करा.
14. कुटुंबाची व्याख्या करा. प्रकार्यवादी दृष्टिकोणातून कुटूंबाच्या कार्याची चर्चा करा.
15. विवाहाचा अर्थ स्पष्ट करा. विवाहातील निवासविषयक नियम लिहा.
16. धर्मसंस्थेचा अर्थ स्पष्ट करा. प्रकार्यवादी दृष्टीकोणातून धर्माच्या कार्याची चर्चा करा.
17. शिक्षणाचा अर्थ लिहा. शिक्षणाची समाजातील कार्य स्पष्ट करा.
18. आर्थिक संस्था म्हणजे काय? मालमत्ता आणि मालमत्ता विषयक अधिकारांचे स्वरुप स्पष्ट करा.
19. आर्थिक संस्थेचा अर्थ लिहा. विनियम या आर्थिक संस्थेचे प्रकार स्पष्ट करुन त्याची कार्ये लिहा.
20. सामाजिकरणाचा अर्थ स्पष्ट करुन कुटूंब सामाजिकरणाचे महत्वपूर्ण माध्यम आहे विशद करा.
21. सामाजिकरणाच्या विभिन्न माध्यमांचे वर्णन करा.
22. सामाजिकरणाच्या प्रक्रीयेचा अर्थ लिहून त्या प्रक्रीयेतील प्रमुख अवस्था स्पष्ट करा.
23. सामाजिक स्तरीकरण म्हणजे काय? सामाजिक स्तरीकरणाचे प्रकार्य व अपकार्ये लिहा.
24. सामाजिक स्तरीकरणाची व्याख्या करा. सामाजिक स्तरीकरणाच्या प्रक्रीयेत सामाजिक गतिशिलतेचे स्वरुप व महत्व विशद करा.
25. सामाजिक स्तरीकरणाचे प्रकार विशद करा.
26. सामाजिक स्तरीकरणाचा अर्थ लिहून स्तरीकरणाचे सिध्दांत स्पष्ट करा.
27. सामाजिक स्तरीकरणाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये लिहा. स्तरीकरणाच्या प्रक्रीयेत सामाजिक गतिशीलतेचे स्वरुप व महत्त्व विशद करा.